

Utdannings- og forskningskomiteen
Stortinget

Vår ref
2022/15591

Dato
24.04.2023

Universitetet i Bergen (UiB) sitt innspill til Meld. St. 14 (2022-2023) - Utsyn over kompetansebehovet i Norge

UiB verdsetter Utsynsmeldingens retning: å bygge opp et godt og sikkert kunnskapsgrunnlag som gir rom for fleksibilitet når det gjelder demografi, behovene for videreutdanning og student-, samfunns- og arbeidslivsbehov. Norsk høyere utdanning og forskning skal sørge for at vi har omstillingsdyktighet, tar høyde for både det vi ser og ikke ser av framtidens behov og at vi styrker oss som kunnskapsnasjon. Et demokratisk samfunn, og et fremtidig arbeidsliv, har behov for at solid kunnskap og kritiske perspektiver er tilgjengelig og godt distribuert i befolkningen.

Et hovedproblem med meldingen er at den mangler et perspektiv som inkluderer forskning og forskningsbasert utdanning. Den er delvis løsrevet fra Forskningsmeldingen som nylig ble vedtatt og en varslet total gjennomgang av forskningssystemet. Finansieringssystemet for sektoren er innrettet slik at dimensjonering av utdanning gjennom studieplasser får konsekvenser for dimensjonering av forskning. Det er viktig å ha en forståelse for at universitetene gjennom forskning, utdanning og innovasjon er sterkt delaktig i å forme framtidens arbeidsliv og samfunn, og gi rom for at grunnleggende og langsiktig forskning omsettes til innovasjoner.

UiB vil advare mot et ensidig instrumentelt kunnskapssyn. Kunnskap har en enorm egenverdi. Fremtidig kompetansebehov har vist seg å være svært krevende å forutse. Å tilby det som til enhver tid etterspørres er ikke en god strategi for å dekke fremtidige ukjente behov. Ved universitetene kan det ta flere tiår å bygge fagmiljøer som tilbyr forsknings- og utdanningskompetanse på et høyt internasjonalt nivå.

7 råd til gjennomgangen av finansieringssystemet

1. **Det må være balanse mellom utdannings- og forskningsinsentiver.** Insentiver virker. Det legges opp til sterke insentiver for utdanninger, mens insentivene for forskning tas bort. Om en vil ha høy kvalitet i utdanningen, så trenger vi også høy kvalitet i fagmiljøene som står for dem. Norge er dessverre et stykke bak våre nordiske naboer når det gjelder forskning av høy internasjonal kvalitet. Deltakelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogram er vesentlig for norsk konkurransekraft, for

Telefon 55 58 00 00
post@uib.no
Internett www.uib.no
Org no. 874 789 542

Rektors kontor
Telefon 55 58 20 02
Telefaks 55 58 96 43

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Musépllass 1
Bergen

internasjonalt kunnskapssamarbeid og for kvaliteten i norsk forskning. Siden EU-prosjekter er bidragsprosjekter med betydelig egenfinansiering, er midlene fra EU-indikatoren viktig for å kompensere for institusjonenes merutgifter, samt for det høye norske lønnsnivået. Fortsatt EU-indikator vil bidra til å sikre en videre vekst i returandel fra Horisont Europa og øke den totale finanseringen av forskning i UH sektoren.

For å sikre et balansert insentivsystem mellom utdanning og forskning bør indikatoren for EU-midler videreføres – primært som åpen ramme.

2. **Masterstudier må verdsettes bedre.** Skillet mellom master- og bachelorgradsutdanninger viskes ut. I vårt system finansieres forskningen sammen med utdanningene. Den forskningsbaserte utdanning blir stadig viktigere i et arbeidsmarked som stiller krav til raskere omstilling. Masterstudiene gir dype faglig kunnskapen og utvikler tunge generiske ferdighetene.

Stortinget bør sørge for at alle masterstudiene er på nest høyeste finanseringsnivå.

3. **Kliniske fag som medisin og odontologi trenger særskilt finansiering.** Dette er kostbare og infrastrukturtunge utdanninger. Det er et stort behov for å utdanne flere leger i Norge, og vi trenger at de kliniske utdanningene holder en høy kvalitet.

Det er bra og viktig at de kliniske fagene beholder sine satser som i dag.

4. **Sørg for at den kostbare kliniske psykologutdanningen og kunstfagene med sine store krav til spesialisert utstyr ikke blir underpriset.** Beløpene i modellen blir tidligst kjent i forbindelse med statsbudsjett 2024, og det er stor uro i sektoren for hvordan forslaget vil påvirke særlig kostbare studier som den 6-årige integrerte psykologutdanningen (som gir behandlingsansvar), samt og den store viften av kunstfag med sine krav til spesialisert infrastruktur og utstyr.

Stortinget må understreke at ny finansieringsmodell ikke svekker finanseringen av kunst- og psykologutdanning.

5. **Prissettingen på samfunnsfag og humaniora må ikke bety svekking av Norge som kunnskapsnasjon.** Disse fagområdene er plassert på laveste nivå. Et godt samfunn og et innovativt arbeidsliv og et opplyst og velfungerende demokrati behøver et mangfold av kompetanse og kunnskap. Vårt møte med kunstig intelligens, et bærekraftig samfunn og næringsliv og et vitalt demokrati er avhengig av humaniora og samfunnsvitenskap. Norge må fortsatt satse på den langsiktige kunnskapsbyggingen og den solide grunnforskningen for disiplinene.

Stortinget bes understreke at ny finansieringsmodell ikke skal bidra til å svekke finanseringen av humaniora og samfunnsfagene.

6. **Det må satses tydeligere på etter- og videreutdanning (EVU).** Det legges opp til mer fleksibilitet når det gjelder egenbetalingsforskriftene, at studieprograms

finansieringen omfatter EVU og det åpnes for gjenbruk av undervisning fra ordinære studieprogrammer. Det er bra. EVU må ikke generere større midlertidighet i sektoren. Ønsker en å få volum og tyngde på satsingen, må på plass en enda tydeligere finansiering.

Det er viktig at Stortinget slår fast at satsingen på EVU må finansieres på samme nivå som de ordinære studieprogrammene.

- 7. Regjeringens tillitsreform må ikke miste sitt innhold.** En gjennomgangstone i Utsynsmeldingen er at Norge skal håndtere strammere økonomi og styremaktene har derfor forventninger til tøffere faglige omprioriteringer. Det forventes at institusjonene prioriterer kompetanse innen prioriterte områder og omdisponerer innenfor egen ramme. En god dialog om dimensjoneringsbehov for fremtiden må ha en stor grad av fleksibilitet i seg slik at institusjonene kan ivareta sin faglige egenart på best mulig måte samtidig som landets langsiktige kunnskapsbehov blir sikret. UiB har gode erfaringer med utviklingen av nye studieprogram som har kommet i samspill med samfunnsutvikling og arbeids- og næringsbehov.

Det er viktig at Stortinget understreker at Norges kompetansebehov fylles best gjennom satsing på faglig autonomi, mangfold og at ansatte ved institusjonene har akademisk frihet i undervisning og forskning.

Beste hilsen

Margareth Hagen
Rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.